

Universitetskanslersämbetets utbildningsutvärderingar

Självvärdering

Del 1. Utbildningsvetenskaplig kärna

Lärosäte: Södertörns högskola

Yrkesexamen: Ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i gymnasieskolan i undervisningsämnena: **samhällskunskap och svenska.**

Skriv en självvärdering för den utbildning som leder fram till den examen som utvärderas. Lärosätet ombeds att göra en så reflekterande självvärdering som möjligt genom att identifiera styrkor och utvecklingsområden samt beskriva och värdera hur dessa hanteras för att säkra att hög kvalitet nås i utbildningen. Tyngdpunkten på självvärderingen ska ligga mer på värdering än på beskrivning. Lärosätet ombeds belysa med exempel. Observera att självvärderingen ska utgå från utbildningens aktuella förhållanden vid tidpunkten för självvärderingens inlämnande. Utgå från *Vägledning för utbildningsutvärderingar på grundnivå och avancerad nivå* och basera självvärderingen på de bedömningsgrunder som ingår inom följande bedömningsområden:

- förutsättningar
- utformning, genomförande och resultat
- studentperspektiv
- arbetsliv och samverkan

Självvärderingen består av en del 1 som är gemensam för lärosätets ämneslärarutbildningar och den delen ska inledas med en beskrivning av hur ämneslärarutbildningarna organiseras på en övergripande nivå, se nedan. Redogör därefter för ämneslärarutbildningens utbildningsvetenskapliga kärna (UVK) utifrån bedömningsområdena.

Självvärderingen har även en eller flera del 2. Redogör i del 2 för utbildningens ämnes- och ämnesdidaktiska studier utifrån bedömningsområdena. Lärosätet ska inkomma med en del 2 för varje undervisningsämne¹ som omfattas av utvärderingen vid det aktuella lärosätet.

Observera att det i UKÄ:s beslut om urvalet av examensmål finns rekommendationer avseende i vilken del målen bör beskrivas. Den verksamhetsförlagda delen av utbildningen (VFU) kan beskrivas både i del 1 och del 2. Redogör för VFU där det är relevant för lärosätets ämneslärarutbildning.

Självvärderingens olika delar ska tillsammans ge bedömargruppen en helhetsbild av ämneslärarutbildningen vid lärosätet, utan länkar till ytterligare information. Som bilaga till självvärderingens delar ifylls även en lärartabell. Om lärosätet anser att kursplaner eller utbildningsplaner krävs för att styrka något kan dessa laddas upp i UKÄ Direkt. UKÄ ber lärosätena att vara uppmärksamma på att:

- Självvärderingen ska indelas i enlighet med angivna rubriker. Rubrikerna inklusive bedömningsgrunderna i mallarna får inte tas bort. Eventuella underrubriker kan lärosätet lägga till. Ändra inte mallarnas utformning såsom marginaler.

¹ Matematik, svenska, samhällskunskap, idrott och hälsa, bild, dans och musik.

- Del 1 ska inte överstiga 20 sidor med teckenstorlek 10,5 punkter, exklusive lärartabellen. Tillkommer gör UKÄ:s instruktioner som utgör totalt 8 sidor.
- Del 2 ska inte överstiga 15 sidor med teckenstorlek 10,5 punkter. Tillkommer gör UKÄ:s instruktioner som utgör totalt 8 sidor.
- Observera att självvärderingen INTE gäller kompletterande pedagogisk utbildning, KPU.

Beskrivning

Redogör för utbildningens organisation och upplägg på en övergripande nivå och motivera i relation till examensordningen. Beskriv relationen mellan den utbildningsvetenskapliga kärnan, den verksamhetsförlagda delen av utbildningen, ämnes- och ämnesdidaktiska studier. Ange när lärosätet erhöll examenstillstånd för respektive undervisningsämne och inriktning.

Södertörns högskola ger sedan 2011 ämneslärarutbildning med inriktning mot gymnasiet. 75 studenter antas årligen till utbildningen. Antagning sker till höstterminerna. 2001-2011 gavs lärarutbildning med inriktning mot grundskolans senare del och gymnasiet, och före 2001 lärarutbildning med inriktning mot årskurs 4-9. HT11 och HT12 antogs även studenter till ämneslärarutbildning med inriktning mot årskurs 7-9, men samtliga dessa bytte till inriktning mot gymnasiet. Därefter har högskolan enbart gett ämneslärarutbildning med inriktning mot gymnasiet. Högskolan fick examenstillstånd för svenska, samhällskunskap, historia och religionskunskap som inriktningsämnen 2011 och för engelska 2013. I oktober 2018 sökte Södertörns högskola examenstillstånd för inriktningsämnet svenska som andraspråk.

Södertörns högskola präglas av en humanistisk tradition, som kommer till uttryck i den tredelade profilen mångvetenskaplighet, mångkulturalitet och medborgerlig bildning. Dessa profiler motsvaras inom högskolans lärarutbildningar av dels ett mångvetenskapligt innehåll och en mångdisciplinär lärarkår (se nedan i detta avsnitt), dels de två profilområdena bildning och interkulturalitet. Det interkulturella perspektivet ger studenter en grund för att verka som lärare i mångkulturella miljöer. Det öppnar också för andra perspektiv, traditioner och värderingssystem än de egna, och möjliggör därmed en självvransakande reflektion om egna traditioner och värderingar som också är en viktig aspekt av bildning. Bildningsprofilen innebär ett fokus på ett mångfacetterat lärande som främjar elevers demokratiska medborgarskap och deras personliga utveckling, förstådd som en del av människans sätt att skapa mening i tillvaron. Bildningsprofilen innebär också att bildningsideal i historia och nutid studeras och diskuteras. Vår strävan är att studenterna ska avsluta sina studier med en djup kunskap och förståelse för yrket, kompetens att lyhört och omdömesgillt verka i en pluralistisk och komplex samtid och goda förutsättningar att bidra till en jämlik och demokratisk skola där alla kan utvecklas och växa utifrån sina egna förutsättningar.

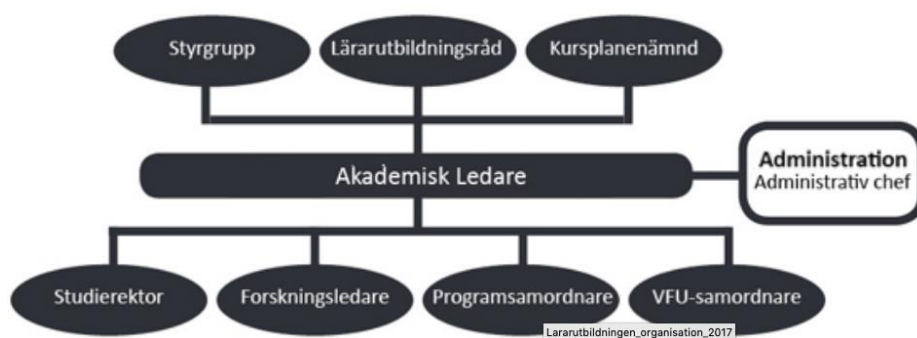
Lärarutbildningens plats inom högskolan

I enlighet med högskolans mångvetenskapliga profil har Södertörns högskola valt att organisera lärarutbildningen i matrisform för att involvera så stora delar av hela högskolans utbildning- och forskningskompetens som möjligt i lärarutbildningen, stärka kopplingen mellan utbildningsvetenskap och övriga ämnen i utbildning och forskning och ge förutsättningar för ämnes- och ämnesdidaktisk forskning och utbildning att bedrivas i nära samverkan. Förutom adjunkter i estetiska lärprocesser och adjungerade lärare (se avsnittet "Personal") är lärarutbildarna anställda vid någon av högskolans institutioner, där de är knutna till ett akademiskt ämne eller liknande gruppering. Som framgår av lärartabellen innebär detta en stor ämnesmässig bredd bland högskolans lärarutbildare.

Den akademiska ledaren för lärarutbildningen är direkt underställd rektor och har det övergripande ansvaret för kvalitet inom lärarutbildningens verksamhetsområde. Ett lärarutbildningsråd där lärarutbildare och forskare, studenter och kommuner finns representerade utgör ett forum för strategiska diskussioner i forsknings-, kvalitets- och utvecklingsfrågor som berör lärarutbildning. En styrgrupp med en av vicerektorerna som ordförande och representanter från Fakultetsnämnden, institutionerna och studenterna tar beslut i övergripande frågor om högskolans lärarutbildningar. En särskild kursplanenämnd för lärarutbildningen med den akademiska ledaren som ordförande granskar och fastställer kursplaner. Kursplanenämnden bereder även utbildningsplaner för fastställande i Fakultetsnämnden. (En gemensam fakultetsnämnd ansvarar för alla ämnen och fakultetsområden på högskolan.)

Administrativa stödfunktioner finns organiserade i lärarutbildningens programkansli. Inom varje program finns ett programråd som bereder kursplaner inför beslut i kursplanenämnden, beslutar om litteraturlistor och fattar andra beslut om de enskilda programmen. I ämneslärarutbildningens programråd ingår sex lärarrepresentanter, två studentrepresentanter med två suppleanter och en extern representant för professionen. Programrådet leds av en programsamordnare, som är vetenskaplig och pedagogisk ledare och har operativt ansvar för utbildningens kvalitet och utveckling. Samordnare från olika program utbyter erfarenheter och diskuterar gemensamma frågor i ett särskilt samordnarråd. För varje ämnesinriktning finns en inriktningsansvarig som samordnar lärarna inom inriktningen.

I lärarutbildningens organisation ingår en forskningsledare som har övergripande samordningsansvar för utbildningarnas forskningsunderbyggnad. En studierektor svarar för samordning av utbildningarnas bemanning samt planering av lärarutbildningarnas kompetensbehov i dialog med högskolans institutioner. Särskilda administrativa funktioner finns kopplade till de verksamhetsförlagda delarna av utbildningen (VFU) och för samverkan och internationalisering. Dessa funktioner uppbärs av akademisk personal i form av tidsbestämda uppdrag.

Södertörns högskola samarbetar med Stockholms läns kommuner och övriga lärosäten med lärarutbildning kring den verksamhetsförlagda delen av lärarutbildningen. Inom varje lärarutbildningsprogram finns en VFU-kursansvarig som ger stöd åt nya VFU-lärare inom programmet och ansvarar för att utveckla VFU-kurserna i samarbete med programsamordnare, programråd, lärarutbildningens övergripande VFU-samordnare och lärarutbildningens externa samarbetspartner.

Pågående revidering av utbildningsprogrammen

I enlighet med högskoleförordningen omfattar Södertörns högskolas ämneslärarutbildning 60 hp utbildningsvetenskaplig kärna, 30 hp VFU och 210 eller 240 hp ämnes- och ämnesdidaktiska studier. Studieordningen kombinerar UVK-kurser, VFU och ämnesstudier med ämnesdidaktik så att studenterna fortlöpande växlar mellan att förvärva teoretiska kunskaper, tillämpa dem i undervisningspraktik och reflektera teoretiskt kring sina praktiska erfarenheter.

F.n. befinner sig högskolans samtliga lärarutbildningar i en brytpunkt mellan en utbildningsuppläggning som infördes i samband med implementeringen av 2011 års examensordning och en ny uppläggning med reviderade UVK- och VFU-kurser, som inom ämneslärarutbildningen införs med start höstterminen 2018. (Ämneskurserna är dock oförändrade.) Bakgrunden till den nya utbildningsuppläggningsen är en genomlysning av den utbildningsvetenskapliga kärnan, initierad av rektor 2015, och en av Fakultetsnämnden genomförd utvärdering av hela lärarutbildningen 2016. Utvärderingarna motiverades av att de nya lärarutbildningarna från 2011 efter fem år hade hunnit etableras och vidareutvecklas tillräckligt för att en allmän översyn skulle vara meningsfull. Utvärderingarna var även tänkta att fungera som förberedelse för kommande UKÄ-utvärderingar. UVK-genomlysningen fokuserade på kursplaner och deras tillämpningar i kursmanualer, medan Fakultetsnämndens utvärdering hade en bredare inriktning och bl.a. tog upp rutiner för kvalitetsarbete, utbildningens forskningsanknytning, kravnivåer och progression och utbildningarnas lokala profiler interkulturalitet och fri bildning. Revideringen av ämneslärarutbildningen efter utvärderingarna beskrivs närmare i avsnittet ”Uppföljning, åtgärder och återkoppling”.

Självvärderingen behandlar perioden VT2018 och HT2018, vilket betyder att underlaget i huvudsak baseras på den utbildning som getts sedan 2011 och kommer att ges till dess den årskull som började HT2017 har tagit examen. När det gäller termin 1 bygger dock redogörelsen i första hand på de två delkurser som f.n. hunnit genomföras inom den reviderade utbildningsordningen: *Läraryupdraget och kunskapens former, 10,5 hp*, och *Eleven och lärandet, 6 hp*. Lärartabellen avser HT2017-VT2018 eftersom det inte gått att få fram aktuella siffror för HT2018, men vi bedömer att förhållandena för HT2018 är i stort sett desamma.

TABELL 1: UVK-, VFU- OCH ÄMNESKURSER FÖRE OCH EFTER REVIDERING 2018		
	Ämneslärarutbildning före HT2018	Ämneslärarutbildning fr.o.m. HT2018
Termin 1: UVK1, VFU1	UVK1: Läraryupdraget och läraryutbildningens interkulturella profil, 6 hp	UVK1: Läraryupdraget och kunskapens former, 10,5 hp
	UVK1: Pedagogiska tanketraditioner, 6 hp	UVK1: Eleven och lärandet, 6 hp
	UVK1: Lärande i flerspråkiga klassrum: att leda och bedöma lärande, 7,5 hp	UVK1: Undervisningsteori och undervisningspraktik, 9 hp
	VFU1 Läraryupdraget och lärande i flerspråkiga klassrum, 6 hp	VFU1, 4,5 hp
	UVK1: Kommunikativa färdigheter, 4,5 hp	
Termin 2	Ämne 1: I, 30 hp	
Termin 3	Ämne 1: II, 30 hp	
Termin 4	Ämne 2: I, 30 hp	
Termin 5	Ämne 2: II, 30 hp	
Termin 6: UVK2, VFU2	UVK2: Utveckling, lärande och specialpedagogik, 7,5 hp	UVK2: Läraren och ledarskapet, 6 hp
	VFU2 Att leda lärande i ämne 1 och ämne 2, 15 hp	UVK2: Professionell bedömning, 7,5 hp
	UVK2: Vetenskapsteori, forskningsmetodik och didaktisk forskning, 7,5 hp	UVK2: Den vetenskapliga blicken, 6 hp
Termin 7	Ämne 2: III, 30 hp, inkl. självständigt arbete 15 hp på grundläggande nivå	
Termin 8	Ämne 1: III, 30 hp	
Termin 9: UVK3, VFU3	UVK3: Ledarskap, elevers sociala relationer och konflikthantering, 9 hp	UVK3: Det heterogena klassrummet, 9 hp
	VFU3 Att vara lärare i praktiken, 9 hp	UVK3: Skola på vetenskaplig grund, 6 hp
	UVK3: Läroplansteori och betyg, 6 hp	VFU3, 15 hp
	UVK3: Utvärdering och utvecklingsarbete, 6 hp	
Termin 10	Ämne 1: IV, 30 hp, inkl. självständigt arbete 15 hp på avancerad nivå	
Termin 11	Ev. ämne 2 avancerad nivå	

Förutsättningar

Personal

Bedömningsgrund:

Antalet lärare och deras sammantagna kompetens (vetenskapliga/konstnärliga/professionsrelaterade och pedagogiska) är adekvat och står i proportion till utbildningens volym, innehåll och genomförande på kort och lång sikt.

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel. Relatera till ifylld och bilagd lärartabell.

Programsamordnarna och lärarutbildningens studierektor har tillsammans det övergripande ansvaret för bemanning av undervisande lärarutbildare, delkursansvariga, examinatorer och uppsatshandledare inom lärarutbildningen. Lärarutbildningens önskemål om bemanning behandlas av institutionernas avdelningsföreståndare, som tillsammans med prefekterna ansvarar för att rekrytera och anställa nya lärare och forskare och se till att det samlade behovet av akademiska lärare inom alla högskolans utbildningar tillgodoses. Lärarutbildningens ledning för kontinuerliga samtal om lärarutbildningens personalbehov med avdelningsföreståndare och prefekter.

Lärarutbildningens matrisorganisation, där lärare ”lånas in” från högskolans institutioner och ämnen utanför lärarutbildningen, ger både styrkor och svagheter. Lärarlagen består av akademiska lärarutbildare och forskare med god ämneskompetens och i många fall lång erfarenhet av högre utbildning, som framgår av den bifogade lärartabellen. Lärarutbildningen kan därmed utnyttja den gedigna kompetens och expertis inom många akademiska ämnen som finns på högskolan. En konsekvens är att många lärarutbildare saknar egen erfarenhet av att arbeta i skolan, men som framgår av lärartabellen hade 15 av 55 (27%) lärarexamen bland dem som undervisade i ämneslärarutbildningen läsåret HT2017-VT2018. 5 av de 15 med lärarexamen är visstidsanställda adjungerade lärarutbildare, som under tre år arbetar deltid på en skola och deltid med lärarutbildning på Södertörns högskola för att på så vis bidra med professionskunskap och aktuell insikt i skolans verksamhet. Åtminstone 5 av lärarutbildarna inom ämneslärarprogrammet HT12018 har gymnasielärarexamen. Dessa fem har ämneskombinationerna SO, idrott och hälsa; samhällskunskap; religionskunskap och historia; svenska och historia; svenska och därutöver tyska och geografi i ämneslärarexamen. Inom programmet finns dessutom en lärarutbildare med ämnesdidaktisk kompetens i filosofi, historia, religionskunskap och SO-ämnena. En av de fem med gymnasielärarexamen är i sin lärartjänst förstelärare med pedagogiska utvecklingsuppdrag om värderingsfrågor och normkritik.

Kompetensutveckling

Sedan 2017 har högskolan ett system för pedagogisk meritering, där högskolans tillsvidareanställda lärare kan ansöka om att bli befördrade till endera ”meriterad lärare” eller ”excellent lärare”. I en meritportfölj, ett undervisningsprov och en intervju ska den sökande bl.a. visa omfattande undervisningserfarenhet, didaktisk skicklighet och erfarenhet av kollegialt arbete med pedagogisk utveckling. Alla de tre lärare som hittills fått utmärkelsen excellent lärare undervisar i lärarutbildningen och en av dem inom ämneslärarprogrammet.

Högskolans lärare har tidigare inte haft fast finansierad forskning i tjänsten, utan forskningsfinansiering har till övervägande del skett via externa projektmedel. Fr.o.m. ht 2018 inför dock högskolans institutioner successivt en modell som garanterar professorer 20% internfinansierad forskningstid i tjänsten. Samtidigt ökar de statliga forskningsmedel som fördelas till högskolans institutioner och ämnen, medel som kan användas till bl.a. konferensresor och tid för skrivande av forskningsansökningar.

Inom lärarutbildningen ordnas regelbundet gemensamma kompetensutvecklingsdagar där lärarutbildare från alla program deltar, bl.a. inför varje terminsstart. Lärarutbildare deltar regelbundet i högskolepedagogiska kurser. Under VT2018 gavs t.ex. den högskolepedagogiska kursen *Seminarier som undervisningsform i lärarutbildningen* med 8 deltagande lärarutbildare. Under HT2018 ger Enheten för högskolepedagogisk utveckling bl.a. följande kurser, varav flera är relevanta för lärarutbildare: *Workshop i kursdesign*, *Ansökningsworkshop för dig som avser ansöka om pedagogisk meritering*, *Att designa undervisning med hållbarhetsperspektiv*, *Teaching and Learning in an International Classroom*, *Vill du spela in filmer eller poddar för din kurs?*, *Baskurs i högskolepedagogik* och *Fortsättningskurs i högskolepedagogik*.

Kontinuitet och gemensamma möten

Fakultetsnämndens utvärdering 2016 av lärarutbildningarna på Södertörns högskola pekade bl.a. på ett behov att bygga upp långsiktigt stabila lärarlag i kurser och delkurser. En av rekommendationerna i utvärderingen var att betald arbetstid borde avsättas för kollegialt lärande och annat som krävs för att kontinuerligt samordna kravnivåer och progression, samordna lärare från olika ämnestraditioner och bedriva långsiktig kvalitetsutveckling i övrigt.

Kontinuitet i lärarlagen är viktig för kvaliteten i undervisningen eftersom ett stabilt lärarlag kan bygga upp gedigen kunskap om kursen och utveckla den stegvis under flera terminer. Kontinuitet gör också att lärarutbildarna hinner utveckla en god förståelse av utbildningen som helhet. Inom vissa kurser finns god kontinuitet i lärarlagen, men i andra kurser har kontinuitet varit svår att åstadkomma därför att lärarutbildare t.ex. fått forskningsanslag och nya uppdrag inom högskolan. Ett mål som i relativt hög grad kunnat uppnås är dock att åtminstone några lärarutbildare i varje lärarlag återkommer och står för kontinuitet även om andra byts ut.

Lärarmöten är ett annat sätt att förbättra samordningen mellan lärare i olika kurser och delkurser. Minst en gång per termin har programsamordnaren möten med lärarutbildarna för information om eventuella förändringar, utvecklingsområden och särskilda insatser inom utbildningen. Inom ämnesinriktningarna har lärarna regelbundna möten för att diskutera samordning och utveckling av ämneskurserna. Inom UVK- och VFU-kurserna ordnar kurs- och delkursansvariga planeringsmöten för kursernas lärarlag och bedömnings- och betygsmöten i samband med kurslut. Eftersom högskolans lärare och forskare generellt har hög arbetsbelastning kan det vara svårt att samla dem till möten. Från 2017 har lärarutbildningarna därför infört extrapåslag för mötestimmar, vilket gjort att närvaron på mötena ökat.

VFU-handledare

Enligt högskolans samverkansavtal om VFU med kommuner i Stockholms län tillhandahåller kommuner och skolor VFU-handledare med adekvat utbildning både inom det utbildningsvetenskapliga kärnområdet och utbildningens inriktningssämnen. Största delen av lärarutbildningens VFU sker idag inom CPU, Centra för professionsutveckling, en försöksverksamhet med övningsskolor i Huddinge, Järfälla, Salem, Stockholm och Södertälje kommun. (Se avsnittet ”Arbetsliv och samverkan”.) Varje termin erbjuder lärarutbildningen VFU-handledarutbildning i CPU-kommunerna för VFU-handledare som är anställda inom övningsskolorna. För VFU-handledare utanför CPU-kommunerna erbjuds samma utbildning på högskolan. Som en del av satsningen på CPU arbetar högskolan för att handledarutbildningen ska bli obligatorisk för alla VFU-handledare.

Förutsättningar

Utbildningsmiljö

Bedömningsgrund:

Det finns en för utbildningen vetenskaplig/konstnärlig och professionsinriktad miljö och verksamheten bedrivs så att det finns ett nära samband mellan forskning och utbildning.

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel.

Södertörns högskolas lärarutbildning är en forskningsbaserad professionsutbildning, där forskning, utbildning och samverkan sker i nära samarbete så att studenterna kan se en tydlig koppling mellan undervisningen, forskning och den egna yrkesverksamheten. Studenterna träffar under sin utbildning professorer, lektorer, doktorander och lärare verksamma i skolan. Högskoleförlagda och verksamhetsförlagda kurser integreras, och aktuell forskning såväl som ett tydligt verksamhetsperspektiv ingår i alla kurser. Efter Fakultetsnämndens utvärdering och UVK-genomlysningen 2016 har forskningstexter införts i litteraturlistorna för alla kurser inom programmet.

Forskningsmiljö

Som framgår av lärartabellen är 36 av 55 lärarutbildare i UVK- och VFU-delen av utbildningen disputerade, därav 10 docenter och 5 professorer. Den akademiska nivån bland lärarutbildarna i UVK- och VFU-kurserna är alltså generellt hög.

Hösten 2017 tilldelades Södertörns högskola examenstillstånd för forskarutbildning inom området Utbildningsvetenskapliga studier. Till att börja med ingår ämnena svenska och pedagogik, men fler ämnen kan bli aktuella i framtiden. Forskarutbildningsområdet är organisatoriskt placerat under lärarutbildningen och har som uttalat mål att stärka lärarutbildningens forskningsunderbyggnad. HT2018 antogs fyra doktorander, varav två i pedagogik och två i svenska.

Lärarutbildningen vid Södertörns högskola ingår i högskolans mångvetenskapliga utbildnings- och forskningsmiljö och samlar representanter från ett stort antal olika ämnen med intresse för utbildningsvetenskapliga och lärarutbildningsrelevanta forskningsfrågor. Den mångvetenskapliga organisationen, där lärarutbildarna är anställda inom sina respektive ämnen, innebär att de kontinuerligt bygger vidare på sina ämnesteoretiska kunskaper samtidigt som de ingår i lärarutbildningens vetenskapliga miljö och fördjupar sina kunskaper i didaktiska frågor inom och över disciplingränserna.

Lärarutbildningens forskningsledare har ett övergripande samordningsansvar för alla utbildningars forskningsunderbyggnad. Lärarutbildningen har ett eget livaktigt högre seminarium och ordnar workshops och symposier med svenska och internationella medverkande. Lärarutbildare har möjlighet att söka rese- och konferensbidrag för aktivt deltagande i nationella och internationella vetenskapliga konferenser.

2016 tog lärarutbildningen beslut om Forskningsplattformen, en vision och strategi för utbildningarnas forskningsunderbyggnad. Huvudmålen är att skapa en kreativ och levande samlad forskningsmiljö för den lärarutbildningsrelevanta forskning som bedrivs i lärosätets olika ämnen och att göra strategiska satsningar på de forskningsområden som behöver stärkas. Bl.a. har medel beviljats för två mindre forskningsprojekt med särskild relevans för ämneslärarutbildning:

- Språklig sårbarhet och tillgänglig undervisning. Monologens roll i språkutvecklande arbete (ämnesdidaktik, svenska). Sabbatstermin, Boel De Geer, docent i svenska, 2018.
- The correlation between students' native bilingualism (multilingualism) and their academic performance (ämnesdidaktik, engelska). Sabbatstermin, Martin Dvorak, lektor i engelska, 2018.

Högskolans Centra för professionsutveckling (CPU) och de forskningscirklar som lärarutbildningen organiserar utanför högskolan (se avsnittet ”Arbetsliv och samverkan”) bidrar till att skapa en miljö där högskolans forskning möter professionens verksamhet i ett ömsesidigt utbyte av kunskaper och erfarenheter.

Södertörns högskola ingår i regeringens försöksverksamhet med praktikinära forskning inom skola och utbildning (”ULF-projektet”) och samarbetar där med andra lärosäten i den nod som Uppsala universitet ansvarar för. Södertörns högskolas medverkan i satsningen bygger på samarbetet med CPU-skolorna.

Forskningsunderbyggnad i undervisningen

Kopplingen till forskning märks i utbildningen genom att studenterna möter lärarutbildare som är aktiva forskare och genom att de läser och diskuterar forskningstexter i alla kurser och tränar akademiskt skrivande och tänkande genom hela utbildningen. Ett exempel på moment där forskning, didaktisk teori och praktiska verksamhetsperspektiv samverkar på sätt som skapar nära samband mellan forskning och utbildning är *Vetenskapsteori, forskningsmetodik och didaktisk forskning, 7,5 hp* (termin 6). Kursen behandlar olika forskningsmetoder, metodansatser, kunskapssyner och vetenskapsteoretiska perspektiv, och en diskussion förs kring hur dessa kan användas i didaktiska examensarbeten och didaktisk forskning. I kursen diskuteras även hur forskning och ett vetenskapligt perspektiv kan bidra till lärares yrkesutövning. Vad innebär det t.ex. att ha ett kritiskt förhållningssätt i skolans verksamhet? Hur kan det komma till konkreta uttryck? Olika sätt att bedriva forskningsbaserat utvecklingsarbete undersöks genom en fallstudie av likabehandling vid studenternas VFU-skolor. Ett seminarium ägnas åt att identifiera områden inom likabehandling där VFU-skolorna skulle behöva mer kunskap och diskutera hur likabehandlingsarbetet skulle kunna berikas genom forskningsbaserade utvecklingsprojekt. I en individuell skriftlig examinerande uppgift utvärderar varje student den egna VFU-skolans likabehandlingsarbete på 3-4 sidor.

Lärarstudenter kommer även i kontakt med forskning under Lärarutbildningens dag (se avsnittet ”Arbetsliv och samverkan”), där de får möta och lyssna på inbjudna forskare som presenterar aktuell forskning kring ett särskilt tema, t.ex. Främlingsfientlighet och rasism i skolkontexten HT2016 och Skolans arbete för utsatta barn och elever VT2018.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – kunskap och förståelse

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen kunskap och förståelse i examensordningen.

Mål

1. Enligt UKÄ:s rekommendationer beskriver lärosätet måluppfyllelsen för det utvalda examensmålet i självvärderingens del 2.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – kunskap och förståelse

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen kunskap och förståelse i examensordningen.

Mål

2. *Visa fördjupad kunskap om vetenskapsteori samt kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder, och visa kunskap om relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och dess betydelse för yrkesutövningen.*

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel. Om detta redogörs för i del 2 gör en hänvisning.

Ämneslärarstudenterna skolas redan från början av utbildningen in i ett vetenskapligt sätt att tänka och skriva. Ett av de medel som används för detta är de generella och kursspecifika betygskriterier som inom alla kurser meddelas vid kursstart i studiematerialen. En översyn av betygskriterierna har gjorts inom alla kurser för att förtydliga att alla inlämnade texter ska vara författade med omsorg, på ett förståeligt, korrekt och lättläst språk med en tydlig röd tråd och med korrekta referenser.

I den reviderade utbildningen med start HT2018 har ett lärandemål om akademiskt skrivande lagts till i kursplanen för den första terminens första delkurs, *Läraryrket och kunskapens former, 10,5 hp* (före HT2018 *Läraryrket och lärarutbildningens interkulturella profil, 6 hp*):

- skriva texter som, med utgångspunkt i läst litteratur, visar prov på kritiskt tänkande samt på språklig och akademisk medvetenhet

Detta tränas bl.a. genom ett seminarium i kritisk informationssökning, som följs upp med en hemtentamensuppgift där studenterna själva söker fram och redovisar en vetenskaplig artikel och ger referenser enligt Harvardsystemet. I kursen ingår även en föreläsning på temat "Vetenskaplig kunskap", en bok om kunskapsbegreppet och en bok om hur man gör vetenskapliga referenser.

I termin 6 ingår kursen *Vetenskapsteori, forskningsmetodik och didaktisk forskning, 7,5 hp*, med bl.a. lärandemålen

- diskutera vetenskapsteori och grunderna för vetenskaplig teori- och kunskapsbildning med relevans för didaktik och det utbildningsvetenskapliga fältet
- kritiskt granska, jämföra och analysera vetenskaplig litteratur på svenska och engelska, med god språkbehandling och enligt gängse konventioner på området
- göra välgrundade ställningstaganden i diskussioner om val av forskningsmetoder och bedöma valda metoders betydelse för undersökningars resultat

Ett av kursens seminarier handlar om metodansatser i didaktiska examensarbeten. Studenterna läser Fejes & Thornberg (red.) (2014), *Handbok i kvalitativ analys*, och diskuterar vad som kännetecknar olika metodansatser som beskrivs i boken och hur de skulle kunna användas i didaktiska examensarbeten. Till ett

annat seminarium läser studenterna två kortare utbildningsvetenskapliga artiklar och diskuterar hur forskningen genomförts, vilken metod och metodansats den bygger på, vad som kännetecknar de teoretiska och metodologiska ansatser som använts och vilka fördelar och begränsningar dessa har. Kursen examineras genom skriftliga inlämningsuppgifter och en hemtentamen där studenterna redogör för olika metodansatser och vetenskapsteoretiska traditioner, diskuterar hur de skulle kunna användas i en kommande uppsats och för ett eget resonemang om en vetenskapsteoretisk skola som t.ex. positivism.

I *Utvärdering och utvecklingsarbete, 6 hp*, under termin 9 återkommer metod- och vetenskapsteoretiska frågor i en diskussion om utvärderingsmetodik. I kursens seminarieuppgifter ingår bl.a. att konstruera utvärderingsfrågor med utgångspunkt i en diskussion om reliabilitets- och validitetsbegreppen och att formulera en egen definition och förklaring av begreppet evidens. I en hemtentamen ska studenterna kritiskt diskutera uttolkningen av undervisning på vetenskaplig grund och skolans och lärares utvecklingsarbete i en av Skolverkets rapporter.

Den ytterligare fördjupningen och slutexaminationen av kunskapen om vetenskapsteori och kvalitativa och kvantitativa metoder sker framförallt inom ämnesstudierna under termin 7 och 10, då studenterna skriver självständiga arbeten i sina inriktningsämnen. (Se del 2 av självvärderingen.)

Kunskap om relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och dess betydelse för yrkesutövningen utvecklas kontinuerligt under utbildningen, framförallt genom växlingen mellan teoretiska och praktiska moment i UVK- och VFU-kurser, där studenterna prövar sina teoretiska kunskaper i planering, genomförande och utvärdering av undervisning och använder teoretiska begrepp för att reflektera över erfarenheter från undervisningspraktiken. Studenterna möter även beprövad erfarenhet från skolans verksamhet genom sina VFU-handledare och de adjungerade lärarutbildare (se avsnittet ”Personal”) som undervisar på högskoleförlagda kurser parallellt med egen yrkesverksamhet som lärare i skolan.

I utvärderingen av högskolans lärarutbildningar 2016 rekommenderade Fakultetsnämnden en generell höjning av kraven på de självständiga arbetena inom utbildningarna, särskilt vad gällde forskningsanknytning, sökning av forskningslitteratur och studenternas förmåga att knyta samman teori och empiri i analys av resultat. Eftersom ämneslärarstudenterna skriver sina självständiga arbeten inom inriktningsämnena är detta inte direkt tillämpligt på utbildningens UVK- och VFU-kurser. Ett arbete pågår dock att stärka forskningsanknytningen i utbildningen genom att lägga in forskningstexter och undervisningsmoment som övar förmågan att läsa och analysera forskningstexter i alla kurser inom utbildningen. (Se exempel i avsnittet ”Utbildningsmiljö” och under mål 3.)

Kurser i vetenskapsteori och forskningsmetodik ingår både i ämne 1, ämne 2 och UVK-delen av utbildningen. Studenter kan ibland uppleva att detta leder till upprepning. Det är svårt att helt undvika upprepningar i inriktningsämnenas metodkurser, men UVK-delens *Vetenskapsteori, forskningsmetodik och didaktisk forskning, 7,5 hp* (termin 6), har utformats på ett annat sätt än dessa. Kursen förbereder inte i första hand för uppsatsskrivande, utan behandlar forskning som underlag för utvärdering och utvecklingsarbete i skolan, aktuell utbildningsvetenskaplig litteratur, olika perspektiv och ansatser i forskning om undervisning och lärande och grunderna för utbildningsvetenskaplig teori- och kunskapsbildning.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen färdighet och förmåga i examensordningen.

Mål

3. *Visa fördjupad förmåga att kritiskt och självständigt tillvarata, systematisera och reflektera över egna och andras erfarenheter samt relevanta forskningsresultat för att därigenom bidra till utvecklingen av yrkesverksamheten och kunskapsutvecklingen inom ämnen, ämnesområden och ämnesdidaktik.*

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel. Om detta redogörs för i del 2 gör en hänvisning.

Förmågan att reflektera över skolrelevanta forskningsresultat tränas redan i första terminens första kurs, *Läraryrket och kunskapens former, 10,5 hp*, där studenterna reflekterar över verksamhetsrelevanta forskningsresultat genom att läsa och diskutera två forskningstexter, Tomas Englund & Tone Dyrdal Solbrenne, "Om innebörden i lärarprofessionalism" (*Pedagogisk forskning i Sverige*, 2015) och Gert Biesta, "Qualification, Socialization, Subjectification: On the three domains of educational purpose" (i Sæverot & Werler, red., *Pedagogikkens språk*, 2017). På ett examinerande seminarium får studenterna i uppgift att individuellt välja ut ett tema ur varje text och presentera och diskutera det i hela seminariegruppen. På nästa kurs, *Eleven och lärandet, 6 hp*, arbetar studenterna vidare med Biestas teoretiska begrepp i ett seminarium med följande uppgift:

Fokusera på hur utbildningens syfte artikuleras i del 1 av Lgy11. Vilka argument stärker de olika ståndpunkterna? Vad är det som underförstås i argumentationen? Hur konstrueras eleven i texten och hur ser relationen ut mellan eleven och skolan? Utgå från Hans Landqvists metod i Helgesson m.fl., *Text och kontext*, kap. 9, i era analyser. Under seminariet får ni presentera era initiala textanalyser för varandra och sedan relatera dem till Biestas begrepp "kvalificering", "socialisation" och "subjektivering." Finns alla representerade eller är någon undanträngd? Premieras något av de tre idealen framför något annat, och vad kan det säga oss om vilka historiska utbildningsdiskurser som texten bygger på?

Efter Fakultetsnämndens utvärdering och genomlysningen av den utbildningsvetenskapliga kärnan 2016 har diskussion och reflektion kring forskningstexter införts som återkommande moment i alla UVK-kurser, kanske framförallt i kursen *Vetenskapsteori, forskningsmetodik och didaktisk forskning, 7,5 hp* (termin 6), där forskningstexter analyseras och diskuteras som exempel på olika metodansatser och vetenskapsteoretiska ansatser.

I kursen *VFU1 Läraryrket och lärande i flerspråkiga klassrum, 6 hp* (termin 1) (liksom i *VFU1* inom den reviderade utbildningen från HT2018), tränar studenterna på att reflektera kring egen praktisk erfarenhet av att planera, genomföra och utvärdera avgränsade undervisningsuppgifter med stöd av VFU-handledare vid minst två tillfällen. En av de examinerande uppgifterna är att föra en loggbok där studenten fortlöpande reflekterar över olika lärandesituationer studenten sett eller tagit del av under sin VFU.

Studiemanualen ger instruktionen att i loggboken

- 1) kort beskriva situationer du är med om
- 2) beskriva dina reaktioner på dessa situationer och vad du ev. aktivt gör

3) skriftligt reflektera över situationen, gärna kopplat till hur du förstår det i förhållande till professionsutvecklingsmatrisen och/eller kurslitteratur som du läst på tidigare kurs.

Den professionsmatris som nämns i uppgiften beskrivs under mål 4 och mål 6. Loggboken är en del av underlaget för en hemtentamen där studenten utifrån konkreta exempel på situationer studenten varit med om i VFU:n ska använda styrdokument och professionsutvecklingsmatrisen för att

- Fundera över vilka utmaningar en *lärare* ställs inför i sitt dagliga arbete i den svenska skolan idag. Välj en av dem, beskriv den kort och reflektera över vilken kunskap/färdighet du behöver utveckla för att kunna anta denna utmaning. Diskutera detta i relation till styrdokument och professionsutvecklingsmatrisen.

- Fundera över vilka utmaningar en *elev* ställs inför i sitt dagliga arbete i den svenska skolan idag. Välj en av dem, beskriv den kort och reflektera över vilken kunskap/färdighet du behöver utveckla för att kunna anta denna utmaning. Diskutera detta i relation till läroplanen och professionsutvecklingsmatrisen.

- Fundera över vilka utmaningar *du* har ställts inför under din VFU. Välj en av dem, beskriv den kort och reflektera över vilken kunskap/färdighet du behöver utveckla inför nästa VFU för att vara bättre rustad för denna utmaning. Diskutera detta i relation till professionsutvecklingsmatrisen och till dig själv; vem du är som person och vilken "lärarroll" som skulle passa dig.

Liknande undervisningsmoment och examinationsuppgifter återkommer i utbildningens övriga VFU-kurser, *VFU2 Att leda lärande i ämne 1 och ämne 2, 15 hp* (termin 6), och *VFU3 Att vara lärare i praktiken, 9 hp* (termin 9). Dessa moment ingår även i *VFU2* och *VFU3* inom den reviderade utbildningen från HT2018.

I Fakultetsnämndens utvärdering av högskolans lärarutbildningar rekommenderades en översyn av reflektionsuppgifterna inom utbildningarna och en starkare anknytning av uppgifterna till forskning och teorier. En erfarenhet från flera av högskolans lärarutbildningar är att studenter kan fastna i tyckande, egna upplevelser och ibland tvärsäkra föreställningar om hur något ska eller bör vara. En utmaning är därför att stimulera till ett sakligt och professionellt förhållningssätt och förmåga att byta perspektiv. Vissa studenter har svårt att se utbildningen som akademisk, och därmed att förstå varför de ska utgå från forskning och varför de ska tolka, reflektera kring och tillämpa teorier. En del är även ovana vid analytiskt tänkande på akademisk nivå när de börjar utbildningen, och behöver därför träning i att se bakomliggande mönster och att tänka och arbeta strukturerat och metodiskt. För många är det först i samband med de självständiga arbetena som de ändrar inställning och tankesätt.

Ett arbete pågår för att stärka forskningsanknytningen och kraven på stringent akademisk argumentation i bl.a. reflektionsuppgifterna inom utbildningen. Ett exempel är kursen *Lärande i flerspråkiga klassrum: att leda och bedöma lärande, 7,5 hp* (termin 1), där själva genren reflekterande text tematiseras i instruktionerna för den skriftliga hemtentamen. Tentamensuppgiften är att med hjälp av kurslitteraturen reflektera över en egen lektionsplanering. Instruktionerna bygger på Hatton & Smith (1995), "Reflection in teacher education: towards definition and implementation" (*Teaching & Teacher Education*, Vol. 11, No. 1), och skiljer mellan fyra nivåer av reflektion:

nivå 1: beskrivande, inte reflekterande

nivå 2: beskrivande reflektion utifrån personliga åsikter

nivå 3: reflektiv dialog som undersöker bakomliggande orsaker och även resonerar kring alternativa lösningar och vilka konsekvenser de skulle kunna få

nivå 4: kritisk reflektion som tar hänsyn till ett bredare grupp- eller samhällsperspektiv, till exempel vad gäller effekten av eget agerande på andra personer

Studenten uppmanas att i arbetet med hemtentamen gradvis höja nivån på sina reflektioner enligt detta schema.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen färdighet och förmåga i examensordningen.

Mål

4. *Visa förmåga att tillämpa sådan didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen avser och för den verksamhet i övrigt som utbildningen avser.*

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel. Om detta redogörs för i del 2 gör en hänvisning.

När det gäller innebörden av didaktikbegreppet utgår vi här från tanken att läroplansteorins grundläggande fråga är ”Vad räknas som kunskap?” och didaktikens grundfråga ”Hur organiseras kunskaper, värden och erfarenheter i konkreta undervisnings- och lärandesituationer?” (Ninni Wahlström, *Läroplansteori och didaktik*, 2016). Under ämnesläroplansteoriens första termin introduceras läroplansteoretiska teman i den första kursen, *Läraruppdraget och kunskapens former*, 10,5 hp, och didaktik framförallt i *Lärande i flerspråkiga klassrum: att leda och bedöma lärande*, 7,5 hp. Detta har visat sig fungera väl och har behållits i den reviderade studieordningen från HT2018, där kursen *Lärande i flerspråkiga klassrum* motsvaras av *Undervisningsteori och undervisningspraktik*, 9 hp. Däremellan läser studenterna kursen *Pedagogiska tanketraditioner*, 6 hp, som ställer läroplansteoretiska och didaktiska frågor med utgångspunkt i klassiska tänkare. Ett seminarium ägnas t.ex. åt att diskutera texter av Ellen Key, John Dewey, Maria Montessori och Rudolf Steiner, med fokus på bl.a. deras syn på i vilken ordning saker bör läras in och vilken roll läraren bör spela i elevens lärande. Även detta undervisningsmoment har fungerat väl, och ingår därför i den nya studieordningen från HT2018 i kursen *Eleven och lärandet*, 6 hp (termin 1).

Lärande i flerspråkiga klassrum: att leda och bedöma lärande, 7,5 hp (termin 1), inleds med en föreläsning om frågan ”Vad är didaktik?”, och tar bl.a. upp planering, ledning, bedömning och utvärdering av lärande. Kursen examineras genom aktivt seminariedeltagande och en skriftlig examinationsuppgift på 3-4 sidor där studenten bl.a. ska motivera didaktiska val i en lektionsplanering. I *VFU 1 Läraruppdraget och lärandet i flerspråkiga klassrum*, 6hp (termin 1), får studenterna sedan tillfälle att reflektera kring didaktiska frågor utifrån egna erfarenheter av undervisning.

Studenterna fördjupar sig i didaktik och introduceras till ämnesdidaktik under ämnesstudierna termin 2-5 (se del 2). I termin 6 ingår kursen *VFU2 Att leda lärande i ämne 1 och ämne 2*, 15 hp, där studenterna planerar, genomför och utvärderar egen ämnesundervisning. Kursens lärandemål är bl.a. att

- arbeta i sina båda undervisningsämnen med stöd av pedagogiska idéer och modeller i form av lärandeteori, ämnesdidaktik, etc. och självständigt pröva och ompröva sådana utifrån gjorda erfarenheter och olika syften

Kursens examinationsformer är genomförd verksamhetsförlagd utbildning, aktivt deltagande vid seminarier, deltagande i trepartssamtal och sammanställande av en portfölj där studenten bl.a. utvärderar den genomförda undervisningen och redovisar de didaktiska överväganden som legat till grund för uppläggnings av den. (Treparsamtalen beskrivs i avsnittet ”Arbetsliv och samverkan”.)

I kursen *Vetenskapsteori, forskningsmetodik och didaktisk forskning*, 7,5 hp (termin 6) diskuteras vetenskapsteori och grunder för vetenskaplig teori- och kunskapsbildning med relevans för didaktik och utbildningsvetenskap. En av föreläsningarna ägnas åt metodansatser i didaktiska examensarbeten med utgångspunkt i Arfwedson (2013), *Didaktiska examensarbeten i lärarutbildningen*, och följs upp med ett seminarium på samma tema.

Under termin 7 och 8 fortsätter studenterna fördjupa sig i ämnesdidaktik och didaktik. (Se del 2.) Slutexaminationen av förmågan att tillämpa didaktik och ämnesdidaktik sker sedan framförallt i *VFU 3 Att vara lärare i praktiken*, 9 hp (termin 9). En viktig del av examinationen är ett självreflektionsdokument där studenten individuellt bl.a. bedömer sitt eget behov av ytterligare kunskap och utveckling av sin kompetens i lärarprofessionen. Bedömningen bygger på en professionsutvecklingsmatris (se även mål 6) med tre huvudområden: progression mot analys- och reflektionsförmåga byggd på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet; progression mot kommunikativt och demokratiskt ledarskap; och progression mot didaktisk kompetens. Progressionsnivå 1 för den didaktiska kompetensen innebär bl.a. att kunna arbeta med stöd av en lokal lärarutbildare eller givna modeller, nivå 2 att kunna strukturera och konkretisera sitt ämneskunnande så att det blir begripligt för elever, nivå 3 att välja innehåll och arbetssätt utifrån elevers förutsättningar och behov och att engagera barn/elever med hjälp av sitt ämnes- och ämnesdidaktiska kunnande, och nivå 4 att kontinuerligt fördjupa sitt ämnes- och ämnesdidaktiska kunnande. Studenten förväntas under utbildningen nå nivå 3. Nivå 4 är däremot inte ett krav för godkänt betyg utan fungerar som riktmärke för studentens livslånga lärande efter avslutad utbildning.

Självreflektionsdokumentet är en del av underlaget för ett trepartssamtal med studenten, VFU-läraren och VFU-handledaren. Vår erfarenhet är att självreflektionen i de flesta fall ger ett bra underlag för både lärarutbildarnas och studenternas egna bedömningar av studenternas didaktiska kompetens. (Se vidare diskussion om bedömningar under mål 6 och avsnittet ”Arbetsliv och samverkan” om trepartssamtal.)

En utmaning är att många studenter i början av utbildningen har svårt att fullt ut sätta sig in i didaktiska situationer och förstå komplexiteten. Ofta märks en stor skillnad när studenterna kommer tillbaka från en VFU-kurs. Studenter säger själva att det först är i slutet av lärarutbildningen som de verkligen förstår didaktiska situationer och kan bidra till och dra nytta av didaktiska diskussioner.

En annan utmaning, främst i början av utbildningen, är den som beskrevs under mål 3: att vissa studenter lätt fastnar i tyckande och egna upplevelser. De flesta tenderar i början även att falla tillbaka i en traditionell undervisnings- och bedömningsprakti, och har svårt att se utvecklingsmöjligheter och ta till sig alternativa sätt att undervisa. Detta förstärks av att studenterna ibland möter en undervisning under VFU-kurserna som i vissa avseenden krockar med det de får lära sig under de högskoleförlagda kurserna. Växlingen mellan teoretiska utbildningsvetenskapliga och praktiska VFU-moment är helt nödvändig för att sådant ska kunna fångas upp i undervisningen så att studenterna utvecklar ett reflekterat didaktiskt förhållningssätt.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen färdighet och förmåga i examensordningen.

Mål

5. *Visa förmåga att självständigt och tillsammans med andra planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning och den pedagogiska verksamheten i övrigt i syfte att på bästa sätt stimulera varje elevs lärande och utveckling.*

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel. Om detta redogörs för i del 2 gör en hänvisning.

Förmåga att planera och genomföra undervisning och annan pedagogisk verksamhet

I kursen *VFU1 Läraruppdraget och lärande i flerspråkiga klassrum, 6 hp* (termin 1) får studenterna pröva på att genomföra avgränsade undervisningsmoment i klassrummet med stöd av VFU-handledare. På ett kursintroduktionsseminarium diskuteras vad det kan innebära att planera, genomföra och utvärdera avgränsade undervisningsuppgifter och aktivt bistå elever i deras lärande. Kursen examineras genom deltagande i VFU, obligatoriska seminarier, en individuell skriftlig självreflektion och en skriftlig hemtentamen. I hemtentamen (se även mål 3) ska studenten med utgångspunkt i erfarenheterna från VFU:n diskutera vilka utmaningar lärare och elever ställs inför i sitt dagliga arbete i den svenska skolan idag, vilka utmaningar studenten själv ställdes inför under VFU:n och vilka kunskaper eller färdigheter studenten behöver utveckla inför nästa VFU för att vara bättre rustad för dessa utmaningar.

Studenterna förbereds för *VFU1* i kursen *Lärande i flerspråkiga klassrum: att leda och bedöma lärande, 7,5 hp* (termin 1). Ett av kursens seminarier ägnas åt att studenterna gör en pedagogisk planering med utgångspunkt i läroplanen och andra styrdokument. På ett annat seminarium görs i arbetsgrupp en dramagestaltning av och reflektion kring en händelse under den egna högstadie- eller gymnasietiden som orsakat problem och som resulterat i att lärare involverats i problemlösning. Examination sker bl.a. genom en skriftlig uppgift på 3-4 sidor där studenten beskriver sin lektionsplanering, motiverar sina didaktiska val i planeringen och genomförandet av undervisningen och diskuterar vilken kunskapssyn och syn på lärande som kommer till uttryck i dessa val.

I kursen *VFU2 Att leda lärande i ämne 1 och ämne 2, 15 hp* (termin 6), är lärandemålen bl.a. att kunna välja ämnesstoff med hänsyn till sin elevgrupps ålder och förkunskaper, visa förmåga till flexibilitet i hanterandet av grupper och utforska möjliga samarbeten med skolbibliotek om undervisning i att söka, tolka och värdera information. I examinationen ingår att sammanställa en portfölj med loggboksanteckningar, en lektionsplanering, en sammanställning av det arbetsmaterial som använts i undervisningen och exempel på bedömningsmaterial.

Specialpedagogik och kunskap om kränkning och mobbning är viktiga för att lärare ska kunna stimulera alla elevers lärande och utveckling, och introduceras i kursen *Utveckling, lärande och specialpedagogik, 7,5 hp* (termin 6). I ett examinerande grupparbete, som redovisas muntligt på ett seminarium, intervjuar studenterna specialpedagoger om hur undervisning organiseras för elever i behov av särskilt stöd. I en

examinerande individuell skriftlig uppgift använder studenterna kurslitteraturen för att diskutera och problematisera föreställningar om normalitet och resonerar kring möjligheter att skapa förutsättningar för alla elevers delaktighet och lärande.

Förmåga att utvärdera och utveckla undervisning och pedagogisk verksamhet i övrigt

Förmågan att utvärdera och utveckla undervisning och pedagogisk verksamhet i övrigt grundläggs redan i utbildningens första kurs *Läraruppdraget och kunskapens former, 10,5 hp* (termin 1), där lärandemålen bl.a. är att kunna beskriva lärarens dubbla uppdrag och redogöra för och resonera kring begreppen utbildning, undervisning och fostran med utgångspunkt i skolans styrdokument.

Under termin 9 tränas förmågan att planera och genomföra undervisning framförallt i *VFU 3 Att vara lärare i praktiken, 9 hp*. Kursens lärandemål är bl.a. att

- planera, genomföra och utvärdera egen undervisning utifrån tydliga lärandemål, förankrade i relevanta styrdokument
- utifrån undervisningens utfall identifiera och analysera kritiska moment i elevernas förståelse och förändra undervisningen med lärandemålen i fokus

Examinationsmomenten är genomförd verksamhetsförlagd utbildning, deltagande i trepartssamtal med VFU-lärare och handledare, aktivt deltagande i två seminarier, en skriftlig självreflektionsuppgift och en skriftlig redogörelse för ett moment eller ett tema studenten undervisat i inom ett av sina ämnen med en beskrivning av momentet eller temat, målen för undervisningen, didaktiska överväganden, hur genomförandet gick till, eventuella problem eller svårigheter och vilka slutsatser studenten dragit av erfarenheten. (Treparsamtalen beskrivs i avsnittet "Arbetsliv och samverkan".)

Kursen *Utvärdering och utvecklingsarbete, 6 hp* (termin 9) utvecklar förmågan att utvärdera och utveckla pedagogisk verksamhet även utanför den egna undervisningen. Studenterna tränar bl.a. att konstruera utvärderingsfrågor som uppfyller krav på validitet och reliabilitet, och ett seminarium ägnas åt att granska några olika utvärderingar från skolans värld och att diskutera resultaten och vad de ger kunskap om. Examination sker genom skriftlig hemtentamen, praktiska tillämpningsuppgifter och aktivt och väl förberett deltagande i seminarier och övningar.

En utmaning är att få studenter att våga ta ställning i handling i praktiskt-pedagogiska situationer och inte enbart i ord. Casemetodik har visat sig fungera bra för att tematisera och diskutera värderingar. Genom att studenterna får ta ställning till konkreta fall, tolka och tillämpa styrdokumenten och bemöta andras ställningstaganden blir deras egna och andras värderingar tydliga. När det kommer till att föreslå konkreta åtgärder, formulera svar i tänkta situationer o.s.v. blir dock många studenter osäkra och undfallande och tenderar att vilja undvika konflikt. Rollspel används i vissa kurser och har visat sig fungera väl för att tvinga deltagare att agera och analysera eget och andras agerande. Det finns därför planer på att använda rollspel i större utsträckning inom utbildningen.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – värderingsförmåga och förhållningssätt

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen värderingsförmåga och förhållningssätt i examensordningen.

Mål

6. *Visa förmåga att i det pedagogiska arbetet göra bedömningar utifrån relevanta vetenskapliga, samhällsliga och etiska aspekter med särskilt beaktande av de mänskliga rättigheterna, i synnerhet barnets rättigheter enligt barnkonventionen, samt en hållbar utveckling.*

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel.

Denna förmåga hör till det som inom lärarutbildningen på Södertörns högskola omfattas av begreppet interkulturalitet. Interkulturalitet innebär att kulturer inte bara existerar sida vid sida utan att ett ömsesidigt utbyte pågår mellan människor och grupper med skilda kulturella erfarenheter och bakgrunder, som leder till transformerande möten mellan individer. Skolans demokrati- och värdegrundsarbete ses därför som en del av arbetet med interkulturalitet.

Under utbildningen erbjuds studenterna därför fördjupade kunskaper om och kritisk reflektion kring skolans demokrati- och värdegrundsarbete (inbegripet mänskliga rättigheter), styrmedel, normer och normskapande. Studenterna ges även fördjupad kunskap om hur heterogena barn- och elevgrupper (exempelvis i fråga om religiös och sexuell mångfald, socioekonomisk bakgrund, och olika funktionsvariationer) ställer krav på lärarens interkulturella kompetens. Vidare berörs frågor om diskriminering, trakasserier och kränkande behandling inom ramen för skolan samt vilka uttryck till exempel rasism och främlingsfientlighet tar sig i historia och samtid (Södertörns högskola, "Lärarutbildningens interkulturella profil", senast uppdaterat i juni 2017).

Den interkulturella pedagogiska kompetensen och förmågan att föra resonemang utifrån relevanta vetenskapliga, samhällsliga och etiska aspekter grundläggs i kursen *Läraryrket och kunskapens former, 10,5 hp* (termin 1). Lärandemålen är bl.a. att studenten kan

- redogöra för och resonera kring begreppen utbildning, undervisning och fostran med utgångspunkt i skolans styrdokument, inberäknat FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna och FN:s barnkonvention
- reflektera över interkulturella frågors relevans för skolans värdegrundsarbete

I kurslitteraturen ingår Dahlstedt & Olson (2013), *Utbildning, demokrati, medborgarskap* och Bohlin (2018), *Medborgerlig bildning*, och flera av föreläsningarna behandlar skolans roll i samhället, demokratibegreppet, de mänskliga rättigheterna och FN:s konvention om barns rättigheter. Detta följs bl.a. upp genom ett seminarium på temat *Läraryrket*.

Ett exempel på betoningen av interkulturalitet och skolans demokratiuppdrag är en hemtentamen på kursen *Ledarskap, elevers sociala relationer och konflikthantering, 9 hp* (termin 9), där studenten på 1,5-2 A4-sidor per fråga bl.a. ska

- Resonera kring olika sätt att förstå begreppet interkulturellt ledarskap. Hur kan det interkulturella ledarskapet bidra till att stärka elevers kommunikativa färdigheter och identitetsutveckling (exempelvis jaget och självbilden)?
- Resonera kring hur arbetet med värdepedagogik kan komma till uttryck för att fostra eleverna till att respektera mänskliga rättigheter, grundläggande demokratiska värderingar och utveckling av interkulturell kompetens. Vilken betydelse kan detta ha för elevernas framtida (arbets-)liv och övrigt deltagande i kunskapssamhället?

Bedömningar tränas på de flesta av programmets kurser. Ett viktigt verktyg är den professionsutvecklingsmatris som används på samtliga VFU-kurser. Matrisen bygger på Dreyfus & Dreyfus (*Mind Over Machine*, 1986) och beskriver en professionsutveckling i fyra steg: novis, avancerad nybörjare, kompetent och professionell. Vägen från novis till professionell går från att följa direktiv och instruktioner till ett holistiskt angreppssätt där man har förmåga att systematisera och prioritera i situationen och ta ansvar för helheten. Matrisens tre centrala områden (se mål 4) delas i sin tur in i tre delar: för didaktisk kompetens att använda didaktiskt kunnande, sätta upp mål och bedöma och verka för en skola för alla; för kommunikativt och demokratiskt ledarskap att leda barn och unga, agera enligt värdegrunden och att kommunicera och samverka; och för området analys och reflektion att kunna analysera och reflektera kring egna och andras erfarenheter och värderingar. Dessa delar bryts i sin tur ned till olika kompetenser inom varje nivå. Matrisen är inte minst viktig i trepartssamtalen inom VFU2 och VFU3 mellan student, VFU-handledare och VFU-lärare. (Se avsnittet ”Arbetsliv och samverkan”.)

Matrisen har visat sig vara ett välfungerande hjälpmedel för att strukturera och systematisera studenters professionsutveckling, identifiera utvecklingsbehov och diskutera dem och för att studenten ska kunna identifiera den egna utvecklingszonen. Trots detta finns svårigheter i att examinera det aktuella utvärderingsmålet. Studenter kan ha en väl utvecklad bedömningsförmåga och ett demokratiskt och inkluderande förhållningssätt i välkända och trygga situationer men brista i oväntade, stressiga och känslomässigt laddade situationer. Vissa kan resonera väl om didaktiska val men ha svårt att tillämpa resonemangen i konkreta undervisningssituationer. Det händer också att studenter kan agera professionellt i lärarrollen i klassrummet men inte i studentrollen tillsammans med kurskamrater, och omvänt.

En utmaning är att det ibland är svårt att underkänna studenter som brister i bemötande och omdöme. Detta har att göra med att både bedömningsförmåga och förhållningssätt är starkt kopplade till självinsikt, personlig mognad och psykisk hälsa. Det vanligaste är att bristerna påpekas för och diskuteras med studenten, men det finns ofta en förväntan att lärarutbildningen ordnar individuella lösningar och tar hänsyn till studenters olika livssituation och förutsättningar. Av resursskäl kan sådana lösningar dock bara erbjudas studenter med funktionsvariationer.

Genom att en VFU-ansvarig för programmet nu tillsatts som ska följa studenterna genom hela utbildningen finns goda förutsättningar att ytterligare systematisera säkerställandet av examensmålet. En möjlighet som diskuterats är att ersätta skriftliga inlämningsuppgifter i VFU med praktiska prov som videospelas. På så vis skulle det kunna bli lättare att bedöma situationen och studentens kunskapsnivå.

En av utbildningens styrkor är att interkulturalitet behandlas i flertalet kurser inom utbildningen, så att studenterna återkommande reflekterar över interkulturella, etiska och samhällseliga aspekter på eleverna, skolan och lärarprofessionen. En utmaning beror på komplexiteten i interkulturalitetsbegreppet. Interkulturalitet inbegriper transformativa kulturmöten och arbete mot diskriminering såväl som lärarens praktiska yrkesutövning i mångkulturella skolmiljöer. I bland tenderar en aspekt att i praktiken tränga ut de andra. Strävan efter ett interkulturellt förhållningssätt leder också till teoretiskt och praktiskt svåra frågor som t.ex. hur kulturbundna värden förhåller sig till universella värden som mänskliga rättigheter.

Fakultetsnämnden rekommenderade i sin utvärdering av lärarutbildningarna 2016 ett förtydligande av profilerna interkulturalitet och bildning. Lärarutbildningen gav därför en särskild arbetsgrupp i uppdrag att se över det s.k. profildokumentet, en beskrivning av utbildningens interkulturella inriktning på c:a 3 sidor som används både internt bland lärarutbildarna och av studenterna i första terminens introduktionskurser. Arbetet med det nya dokumentet, som blev klart i juni 2017, pågick samtidigt med den allmänna revideringen av lärarutbildningarnas UVK-kurser, vilket gjorde att interkulturalitetsmålen kunde förtydligas i kursplanerna inom ramen för den allmänna översynen. Samtidigt gjordes en motsvarande översyn av bildningsprofilen. I samband med detta har profilerna diskuterats på gemensamma lärarmöten för alla lärarutbildningar och i lärarmöten inom de olika programmen.

Utformning, genomförande och resultat

Jämställdhet

Bedömningsgrund:

Ett jämställdhetsperspektiv beaktas, kommuniceras och förankras i utbildningens innehåll, utformning och genomförande.

Redogör för hur det säkerställs att studenterna uppnår den del av examensordningens mål som gäller jämställdhet, dvs. visa förmåga att beakta, kommunicera och förankra ett jämställdhetsperspektiv i den pedagogiska verksamheten. Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel.

Under VT2018 och HT2018 var könsfördelningen bland högskolans ämneslärarstudenter enligt Ladok 65% kvinnor och 34% män termin 1 (UVK1 och VFU1); 63% kvinnor och 36% män termin 6 (UVK2 och VFU2); 58% kvinnor och 41% män termin 9 (UVK3 och VFU3). Könsfördelningen varierar dock mellan ämnesinriktningarna. Bland de studenter som VT2018 började läsa samhällskunskap var t. ex. 46% kvinnor och 54% män, medan motsvarande siffra för svenska var 73% kvinnor och 27% män.

Som framgår av lärartabellen undervisade sammanlagt 29 kvinnliga och 26 manliga lärarutbildare i ämneslärarutbildningen läsåret HT2017-VT2018, d.v.s. 53% kvinnor och 47% män. En genomgång av kurslitteraturlistor inom samtliga UVK- och VFU-kurser visar 37,5% kvinnliga författare och 62,5% manliga. I programrådet för ämneslärarutbildningen ingår 9 kvinnor och 5 män (med ständigt adjungerade ledamöter inräknade).

Ett vanligt mått på jämn könsfördelning är minst 40 procent av det ena könet och 60 procent av det andra eller jämnare (<http://www.jamstall.nu/fakta/jamstalldhet/>). Sammanfattningsvis kan man säga att ämneslärarutbildningen ligger nära men inte riktigt når upp till detta mål.

Förmågan att beakta, kommunicera och förankra ett jämställdhetsperspektiv utvecklas på flera olika sätt inom utbildningen. Inom lärarutbildningen på Södertörns högskola ses jämställdhet och genusperspektiv som något att lära *om*, *för* och *genom*. Med ”lära om” menas här att t.ex. lära sig hur det ser ut i skolan och i samhället i fråga om jämställdhet och könsnormer, hur olika normer, maktrelationer och hierarkier skapas och upprätthålls och hur styrdokument som läroplan, skollag, diskrimineringslag m.m. ser ut vad gäller dessa områden. ”Lära för” handlar om att få med sig praktiskt användbara pedagogiska redskap för att i skolverksamheten hantera olika situationer relaterade till exempelvis föreställningar om kön och biologi kontra miljö, hur man som lärare ska förstå och tolka läroplanens skrivningar om att motverka stereotypa könsroller och hur man kan arbeta aktivt för att bidra till ökad jämställdhet. ”Lära genom” handlar om att jämställdhets-, genus- och interkulturalitetsperspektiv ska märkas som ett förhållningssätt i studenternas utbildning.

På upptaktsdagar, internat och liknande diskuterar lärarutbildare regelbundet hur olika studenter bemöts i utbildningen, hur jämställdhet kan förstås, vilken kunskap om och förståelse för olika genusperspektiv som finns bland lärarutbildarna och hur lärarutbildarna regelbundet kan fortbildas i ämnet. Ett långvarigt arbete kring den interkulturella profilen, där jämställdhet är en viktig aspekt, har gjort att de flesta lärarutbildare numera ser detta som en självklar del i utformningen av kurserna.

Under termin 1 möter studenterna området jämställdhet och genus i delkurs 1, *Läraruppdraget och kunskapens former*, 10,5 hp (före HT2018 *Läraruppdraget och lärarutbildningens profil interkulturalitet*, 6 hp), som behandlar gymnasiet värdegrund och läroplan. Teoretiska perspektiv på kön och genus introduceras för att studenterna ska få en grundläggande kunskap om och förståelse för hur genus

konstrueras och rekonstrueras i skolan och vilka konsekvenser detta får för jämställdhet. Läroplanens skrivning kring jämställdhet mellan könen, uppdraget att motverka stereotypa könsroller och vad detta kan betyda för skolverksamheten behandlas, liksom hur jämställdhetsuppdraget kan tolkas och utföras i verksamheten. Fokus ligger på att grundlägga förståelsen av de centrala begreppen och av styrdokumentens skrivelser kring genus och jämställdhet. Interkulturalitetsprofilen introduceras och i samband med detta de olika diskrimineringsgrunderna, där kön, sexuell läggning och könsöverskridande identitet och läggning ingår. Även teorier om intersektionalitet och dess relation till interkulturalitet och skolverksamheten introduceras.

Kunskaperna om och för jämställdhet fördjupas under termin 6 i UVK-kurserna *Utveckling, lärande och specialpedagogik, 7,5 hp*, och *Vetenskapsteori, forskningsmetodik och didaktisk forskning, 7,5 hp*. Den förstnämnda kursen har fokus på specialpedagogik, men diskuterar även mer generellt maktrelationer, grupprocesser och mekanismer som kan leda till uteslutningar, kränkningar och mobbning. Ett av lärandemålen är att studenten kan analysera konsekvenser av kategoriseringar utifrån bl.a. genus och konsekvenser av föreställningar om normalitet som t.ex. heteronormativitet för barns och ungas lärande och kunskapsutveckling. En av seminarieuppgifterna är följande:

I skolan erbjuds elever olika identiteter. Inom specialpedagogiken är en central fråga hur elever formas som lärande subjekt. Det vill säga vilka uppfattningar om sig själva elever i behov av särskilt stöd erbjuds när det gäller att lära och vara delaktiga i en gemenskap. Enligt Assarsson [*Utmaningar i en skola för alla - några filosofiska trådar*, 2009] kan vi förstå detta möte och identitetsskapande på olika sätt beroende på om vi utgår från ett essentialistiskt synsätt respektive ett poststrukturalistiskt perspektiv på identitet. Diskutera!

I en skriftlig hemtentamen diskuterar och problematiserar studenterna förutsättningar för alla elevers delaktighet och lärande i skolan och utreder på vilka sätt rådande föreställningar om vad som anses vara normalt och avvikande i skola och samhälle kan få betydelse för skolans möte med elever i skolvårigheter. I kursen *Vetenskapsteori, forskningsmetodik och didaktisk forskning, 7,5 hp* (termin 6), skriver studenterna en examinerande rapport om likabehandling vid sina VFU-skolor. I rapporten för studenten ett analytiskt resonemang om hur VFU-skolans likabehandlingsarbete lever upp till Skolverkets riktlinjer för likabehandlingsarbete och diskuterar i ett framtidsorienterat perspektiv hur arbetet skulle kunna utvecklas. (Se även avsnittet ”Utbildningsmiljö”).

Vi bedömer sammanfattningsvis att frågor om jämställdhet mellan könen är väl integrerade i utbildningen, inte minst därför att jämställdhet är en del av lärarutbildningens interkulturella profil. Begreppen normer, mobbning, maktordning, rasism och funktionsvariation, som är nära relaterade till jämställdhet och genus, återkommer på flera kurser. En styrka i sammanhanget är att den interkulturella profilen är väl känd och förankrad bland lärarutbildarna och att ett systematiskt arbete med profilen pågår. (Se mål 6.) Många av studenterna är också mycket engagerade i frågor om jämställdhet och tar ofta själva spontant upp sådana frågor till diskussion. En utmaning handlar om att behandla interkulturalitetsbegreppet i hela sin komplexitet (se mål 6). En annan utmaning är att öka andelen manliga studenter och kvinnliga kurslitteraturförfattare så att varje kön är representerat med minst 40%.

En åtgärd som förhoppningsvis kan öka andelen manliga lärarstudenter är Södertörns högskolas kampanj ”Jag är lärare” (www.jagarlarare.se/), där en stor andel män fungerar som exempel och där ett tydligt budskap är att alla människor från alla grupper kan passa som lärare. När det gäller andelen kvinnliga och manliga författare i kurslitteraturen sker en fortlöpande bevakning i ämneslärarutbildningens programråd, där inte minst studenterna är drivande.

Utformning, genomförande och resultat

Uppföljning, åtgärder och återkoppling

Bedömningsgrunder:

Utbildningens innehåll, utformning, genomförande och examination följs systematiskt upp.

Resultaten av uppföljningen omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling, och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Lärosätet verkar för att studenten genomför utbildningen inom planerad studietid.

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel.

Utvärderingar av högskolans lärarutbildningar 2016

Fakultetsnämnden vid Södertörns högskola ansvarar för utvärdering av högskolans utbildningar. Utvärderingarna ska fungera såväl granskande som kvalitetsutvecklande. Som redan nämnts utvärderades alla lärarprogram i sin helhet av Fakultetsnämnden 2016. Till de utvecklingsområden som utpekades hörde mer konsekventa kravnivåer, långsiktigt stabila lärarlag, skärpta krav på studenters språkkunskaper, tydligare progression mellan kurserna inom programmet och fler forskningsbaserade examinationsuppgifter.

Parallellt med Fakultetsnämndens utvärdering genomfördes på uppdrag av rektor en översyn av alla styrdokument för lärarutbildningens UVK-kurser, den s.k. UVK-genomlysningen. Denna pekade bl.a. på problem i utbildningarnas koherens och progression och oklarheter i utbildningsprofilerna interkulturalitet och bildning. Träning i kritiskt förhållningssätt och forskningsanknytning utpekades som förbättringsområden, liksom att reflektionsuppgifter inom utbildningen i högre grad borde utgå från aktuell forskning och en historisk, politisk och teoretisk contextualisering av läraruppdraget.

Revidering av lärarutbildningarna från 2017

Med utgångspunkt i dessa båda utvärderingar genomfördes revideringar av UVK- och VFU-kurser programvis under 2017 av särskilda arbetsgrupper. Nya kursplaner och litteraturlistor skrevs fram med tydligare progression genom utbildningarna. Samtidigt förtydligades profilerna genom de reviderade profildokument för interkulturalitet och bildning som utarbetats parallellt med revisionen av kursplanerna och genom att kursplanerna fått fler och tydligare lärandemål om interkulturalitet och bildning.

Enligt Högskoleförordningen ska studierna inom den utbildningsvetenskapliga kärnan omfatta (a) skolväsendets historia, organisation och villkor samt skolans värdegrund, innefattande de grundläggande demokratiska värderingarna och de mänskliga rättigheterna, (b) läroplansteori och didaktik, (c) vetenskapsteori och forskningsmetodik, (d) utveckling, lärande och specialpedagogik, (e) sociala relationer, konflikthantering och ledarskap, (f) bedömning och betygssättning, och (g) utvärdering och utvecklingsarbete. Revideringen har utgått från dessa UVK-områden och en indelning i tre övergripande progressionsnivåer, ”grundläggande”, ”fördjupande” och ”bemyndigande”, som beskrivs i tabell 2 nedan.

Under programmets första termin *grundläggs* lärarstudenternas professionsutveckling genom att de tillsammans får möjlighet att upptäcka skolan och läraruppdraget. Vid utformningen av de första två UVK-kurserna, *Läraruppdraget och kunskapens former, 10,5 hp*, och *Eleven och lärandet, 6 hp*, har följande frågor varit vägledande: *Var är vi när vi är i skolan?* och *Med vilka är vi där?*. Genom att besvara dessa frågor förvärvat lärarstudenterna grundläggande kunskaper inom UVK-områdena (a), (b) och (d).

TABELL 2: PROGRESSIONSNIVÅER

Progressionsnivå	Teman som fokuseras	UVK-område som fokuseras
Grundläggande		(a) skolväsendets historia, organisation och villkor samt skolans värdegrund
Att upptäcka läraruppdraget	Var är vi när vi är i skolan, och med vilka är vi där?	(b) läroplansteori och didaktik (d) utveckling och lärande
Fördjupa		(b) läroplansteori och didaktik
Att orientera sig i läraruppdraget och urskilja den egna lärarrollen	Hur undervisar vi i skolan? <i>Varför</i> undervisar vi som vi gör i skolan?	(f) bedömning och betygsättning/uppföljning och analys av lärande och utveckling (e) sociala relationer, konflikthantering och ledarskap (d) specialpedagogik och skolans värdegrund
Bemyndiga		(c) vetenskapsteori och forskningsmetodik
Att ta ansvar för läraruppdraget	Hur beforskar, utvecklar och utvärderar vi undervisningen och verksamheten i skolan?	(g) utvärdering och utvecklingsarbete

Därefter *fördjupas* lärarstudenternas professionsutveckling genom att de orienterar sig i ett allt mer komplext läraruppdrag och börjar urskilja den egna lärarrollen. Vid utformningen av UVK-kurserna på denna nivå, *Undervisningsteori och undervisningspraktik, 9 hp, Läraren och ledarskapet, 6 hp, Professionell bedömning, 7,5 hp, och Det heterogena klassrummet, 9 hp*, har följande frågor varit vägledande: *Hur undervisar vi när vi är i skolan?* och *Varför undervisar vi som vi gör i skolan?* Studenterna utvecklar här kunskap inom UVK-områdena (d), (e) och (f) och fördjupar kunskaperna inom UVK-område (b). Frågan ”Varför undervisar vi som vi gör?” innebär att kraven ökar på studenternas kritiska och självständiga tänkande.

Under programmets senare terminer *bemyndigas* lärarstudenterna i sin professionsutveckling genom att de intar ett större helhetsperspektiv och börjar ta ansvar för läraruppdraget och dess framtida utveckling. Vid utformningen av de sista två UVK-kurserna, *Den vetenskapliga blicken, 6 hp, och Skola på vetenskaplig grund, 6 hp*, har därför följande fråga varit vägledande: *Hur beforskar, utvecklar och utvärderar vi undervisningen och verksamheten i skolan?* Genom att besvara denna fråga förvärvar studenterna fördjupade kunskaper inom UVK-områdena (c) och (g). Samtidigt höjs kraven på kritiskt och självständigt tänkande ytterligare.

Tabell 3 nedan sammanfattar progressionen inom den reviderade ämneslärarutbildningen med start HT2018 i förhållande till de examensmål som självvärderingen avser. Grundläggande nivå markeras med 1 och fördjupningsnivå med 2. Bemyndigandenivå och slutexamination av examensmålen markeras med 3.

I tabellen markeras vissa mål med 3 på flera rader eftersom olika delmål slutexamineras i olika kurser. Den del av mål 2 som gäller kunskap om relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet slutexamineras i den reviderade studieordningen under termin 9 i kursen *Skola på vetenskaplig grund, 6 hp*, medan delmålet fördjupad kunskap om vetenskapsteori samt kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder slutexamineras i ämnesstudierna under termin 10. I *Skola på vetenskaplig grund, 6 hp* (termin 9), slutexamineras även den del av mål 3 som handlar om att kritiskt och självständigt tillvarata, systematisera och reflektera över relevanta forskningsresultat för att därigenom bidra till utvecklingen av yrkesverksamheten, och i *VFU3* den del av målet som handlar om att reflektera över egna och andras erfarenheter i samma syfte. Den del av mål 3 som handlar om att bidra till kunskapsutvecklingen inom ämnen, ämnesområden och ämnesdidaktik slutexamineras framförallt i det självständiga arbetet i ämne 1 under termin 10.

TABELL 3: PROGRESSION I FÖRHÅLLANDE TILL DE UTVALDA EXAMENSMÅLEN INOM DEN REVIDERADE ÄMNESLÄRARUTBILDNINGEN MED START HT2018

Termin, kurs och delkurs		Mål*				
		Mål 2	Mål 3	Mål 4	Mål 5	Mål 6
Termin 1	UVK1: Läraruppdraget och kunskapens former, 10,5 hp	1			1	1
	UVK1: Eleven och lärandet, 6 hp			1	1	
	UVK1: Undervisningsteori och undervisningspraktik, 9 hp		1	1	1	
	VFU1, 4,5 hp				1	1
Termin 2	Ämne 1: I, 30 hp		1	1		
Termin 3	Ämne 1: II, 30 hp	1	1	1		
Termin 4	Ämne 2: I, 30 hp		1	1		
Termin 5	Ämne 2: II, 30 hp	1	1	1		
Termin 6	UVK2: Läraren och ledarskapet, 6 hp				2	
	UVK2: Professionell bedömning, 7,5 hp		2		2	
	UVK2: Den vetenskapliga blicken, 6 hp	2				2
	VFU2 10,5 hp		2	2	2	
Termin 7	Ämne 2: III, 30 hp, inkl. självständigt arbete 15 hp på grundläggande nivå	2	2	2		
Termin 8	Ämne 1: III, 30 hp		2	2		
Termin 9	UVK3: Det heterogena klassrummet, 9 hp			2	2	2
	UVK3: Skola på vetenskaplig grund, 6 hp	3	3		2	3
	VFU3, 15 hp		3	3	3	3
Termin 10	Ämne 1: IV, 30 hp, inkl. självständigt arbete 15 hp på avancerad nivå	3	3			
Termin 11	Ev. ämne 2: avancerad nivå					

Åtgärder för att säkra att studenterna genomför utbildningen inom planerad studietid

Kvarvaron i ämneslärarutbildningen på Södertörns högskola ökade från 45% för nybörjarläsåret 2011/2012 till 72% för nybörjarläsåret 2013/2014, och låg kvar på i stort sett samma nivå, 71%, för nybörjarläsåret 2014/2015. Detta kan jämföras med 64% i hela riket för både 2013/2014 och 2014/2015. Det är svårt att

* Mål 2: Visa fördjupad kunskap om vetenskapsteori samt kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder, och visa kunskap om relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och dess betydelse för yrkesutövningen.

Mål 3: Visa fördjupad förmåga att kritiskt och självständigt tillvarata, systematisera och reflektera över egna och andras erfarenheter samt relevanta forskningsresultat för att därigenom bidra till utvecklingen av yrkesverksamheten och kunskapsutvecklingen inom ämnen, ämnesområden och ämnesdidaktik.

Mål 4: Visa förmåga att tillämpa sådan didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen avser och för den verksamhet i övrigt som utbildningen avser.

Mål 5: Visa förmåga att självständigt och tillsammans med andra planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning och den pedagogiska verksamheten i övrigt i syfte att på bästa sätt stimulera varje elevs lärande och utveckling.

Mål 6: Visa förmåga att i det pedagogiska arbetet göra bedömningar utifrån relevanta vetenskapliga, samhällliga och etiska aspekter med särskilt beaktande av de mänskliga rättigheterna, i synnerhet barnets rättigheter enligt barnkonventionen, samt en hållbar utveckling.

avgöra exakt vad denna positiva utveckling beror på, men vi tror att den åtminstone delvis förklaras av det systematiska kvalitetsarbetet i ämneslärarutbildningen och högskolans lärarutbildning på övergripande nivå. Bl.a. har ett stort arbete lagts ned på att skriva tydliga studiematerial för den första terminens kurser, med lärandemål, innehåll, lärandeaktiviteter, examinationsformer och betygskriterier, som de delkursansvariga går igenom med studenterna vid kursstart.

Södertörns högskola har ett väl utvecklat system av högskolegemensamma funktioner som underlättar för studenter att genomföra sina studier inom planerad tid. Studentavdelningen har studievägledare, kurator och samordnare för studenter med funktionsvariationer. Studenter med funktionsvariationer kan vid behov få hjälp med särskilda stödinsatser, exempelvis utökad skrivtid, salstenta på dator, inläsning av kurslitteratur, studentmentorer och anteckningsstöd. På biblioteket finns Studieverkstan, dit studenter kan vända sig med texter. Förutom öppen och tidsbokad mottagning erbjuder Studieverkstan kortare kurser i skrivande, muntliga presentationer, att läsa kurslitteratur, att förstå tentafrågor m.m.

Högskolans stödfunktioner fungerar vanligtvis bra och är en av högskolans styrkor. Det akademiska skrivandet upplevs dock av vissa studenter som svårt, vilket också kan medföra problem under utbildningen. En åtgärd är att tidigt introducera studenterna till akademiska studier. Som redan nämnts under mål 2 innehåller den första kursen på ämneslärarprogrammet därför moment om akademiskt skrivande och läsande.

Studentperspektiv

Bedömningsgrund:

Studenten ges möjlighet att ta en aktiv roll i arbetet med att utveckla utbildningens innehåll och genomförande.

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel.

Studenter är representerade på flera nivåer inom lärarutbildningen: lärarutbildningsrådet, styrgruppen för lärarutbildning, lärarutbildningens kursplanenämnd (se avsnittet "Beskrivning") och programråden för de olika lärarutbildningarna. Ämneslärarutbildningens programråd, där två studentrepresentanter med två suppleanter ingår, är den kanske viktigaste kanalen för inflytande och samarbete mellan lärarkollegiet och studenterna. I rådet diskuteras bl.a. kursvärderingar och kursutvärderingar och åtgärder föreslås. Studentrepresentanterna får insikt i exempelvis hur behörighetsgranskningar går till och varför olika ändringar görs inom programmet. Denna information förs sedan vidare till studentgruppen genom sociala medier och andra informationskanaler där studenterna deltar.

Högskolans studentkår SöderS bidrar aktivt till kvalitetsutvecklingsarbetet på högskolan. Bl.a. anordnade kåren 2018 seminarier om kvalitetsfrågor med studenter från olika utbildningar på högskolan. Resultatet blev ett antal generella synpunkter på högskolans utbildningar som sammanfattades i dokumentet *EduQ*, exempelvis att det bör finnas tydliga innehållsmässiga samband mellan föreläsningar, seminarier, kurslitteratur och examination; att lärare bör vara tydliga och samstämda när det gäller vilket samtalsklimat som bör råda på seminarier, vad som förväntas av den enskilda studenten på seminarierna och i grupparbeten och hur samarbetsproblem i grupper bör hanteras; och att studenter uppskattar engagerade lärare, mycket lärartid och utförlig respons.

I utvärderingen av högskolans lärarutbildningar 2016 rekommenderade Fakultetsnämnden bl.a. att systemen för kursvärderingar skulle ses över för att resultaten skulle bli mer användbara för kvalitetsutveckling. Kursvärderingar och kursutvärderingar gjordes tidigare på olika sätt i olika kurser och program inom lärarutbildningen, vilket gjorde det svårt att systematisera uppföljningsarbetet. Särskilt i återkopplingen till studenterna fanns stora skillnader, och ibland förekom ingen återkoppling annat än genom programrådsdiskussioner. Även när det gällde bl.a. studiematerial fanns ibland stora skillnader mellan olika kurser.

Lärarutbildningen har därför formaliserat arbetet med kursutvärderingar, litteraturlistor, rutiner för deadlines, kompensationsuppgifter och studiematerial. Det nya systemet för kursutvärderingar har två delar. Den första delen bygger på enkla mallar för kursvärderingar som ska vara gemensamma för alla kurser och program men kan kompletteras av enskilda kursansvariga och ämnesinriktningsansvariga om så önskas. För kursvärderingarna används det webbaserade systemet Sunet Survey. Den andra delen är ett system för administrativt stöd åt de kursansvariga lärarna. Även programrådets roll i processen har förtydligats, liksom kursansvarigas ansvar att sammanfatta och kommentera studenternas synpunkter. Resultaten av kursutvärderingarna delges studenterna i form av en sammanställning av den kursansvariga läraren, som publiceras på programwebben tillsammans med en redogörelse för eventuella åtgärder som föranleds av utvärderingen. Efter publicering på programwebben arkiveras utvärderingen.

Förutom det formaliserade studentinflytandet pågår ett ständigt utbyte av synpunkter och erfarenheter direkt mellan studenter och lärarutbildare. Södertörns högskola är en jämförelsevis liten högskola och har ett samlat campus i Flemingsberg söder om Stockholm. Högskolan präglas av att den fortfarande är relativt ny, och internt och externt ses som en sorts uppstickare i förhållande till de äldre och mer etablerade universiteten i Stockholmsområdet. En vanlig kommentar från studenter är att de upplever en större närhet mellan studenter och lärare på Södertörns högskola. Synpunkter som framförts av studenter direkt i undervisningen eller i omedelbar anknytning till den har ofta stor betydelse i lärolagens kursutvecklingsarbete.

Arbetsliv och samverkan

Bedömningsgrund:

Utbildningen är utformad och genomförs på sådant sätt att den är användbar och utvecklar studentens beredskap att möta förändringar i arbetslivet. Relevant samverkan sker med det omgivande samhället.

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel.

Södertörns högskola har ett väl utvecklat samarbete med Stockholms läns kommuner och lärosäten med lärarutbildning kring den verksamhetsförlagda delen av lärarutbildningen. Detta regleras i ett gemensamt avtal. Parterna verkar gemensamt för att utveckla VFU regionalt och för att befrämja en hög kvalitet på alla VFU-placeringar.

Ämneslärarutbildningen har en VFU-kursansvarig med uppgift att utveckla VFU-kurserna i samarbete med programsamordnare och programråd, finnas som stöd för nya VFU-lärare inom programmet och utveckla VFU i samarbete med CPU (Centra för professionsutveckling) och lärarutbildningens övergripande VFU-samordnare.

Under termin 1 delas samtliga studenter in i VFU-grupper om ungefär 15 studenter. För varje grupp ansvarar en av högskolans lärarutbildare. I varje VFU-kurs ingår tre seminarier, som hålls av en av högskolans lärare. För att VFU-skolan ska hinna förbereda verksamheten är VFU-kursintroduktionen förlagd en till två veckor före kursstart. Före *VFU1* och i mitten av *VFU2* och *VFU3* ges ett reflektionsseminarium, och under sista dagen på varje kurs ges ett avslutande seminarium. VFU-skolan förväntas skapa förutsättningar för studenterna att genomföra samtliga uppgifter i kursen, ge studenten minst en timme enskild handledning till ett minimum av en timme per vecka och låta studenten delta i alla arbetsuppgifter som en lärare ansvarar för.

VFU-kurserna har praktiktäna lärandemål och ett starkt professionsutvecklande fokus. Utöver de gemensamma lärandemålen sätter studenterna upp egna professionsutvecklande mål inför varje VFU-kurs. Som stöd för den individuella professionsutvecklingen finns en matris som beskriver vad en lärare kan och hur en progression kan se ut. (Se mål 4 och 6.) Denna professionsutvecklingsmatris används som reflektionsunderlag för studenten enskilt, i handledningssamtal och under trepartssamtal med studenten, VFU-läraren och VFU-handledaren i *VFU2* och *VFU3*.

Trepartssamtalen i *VFU2* och *VFU3* har fokus på formativ bedömning av studentens professionsutveckling och måloppfyllelse i den aktuella kursen. Inför samtalet reser VFU-läraren till studentens VFU-placering och observerar en studentledd pedagogisk situation för att bedöma studentens pedagogiska ledarskapsförmåga, t.ex. hur studenten fördelar ordet, hanterar oförutsedda situationer, varierar arbetsformer, omsätter ämneskunskap i undervisning och formativt bedömer och reviderar sin undervisningsplan. Trepartssamtalet utgår från den observerade situationen och en text som studenten lämnat in på förhand, där de utvecklingsmål studenten valt problematiseras och konkretiseras och där frågor formuleras som uppkommit under VFU-handledarens och studentens arbete tillsammans. Under samtalet har VFU-läraren i uppgift att både utmana och bekräfta studentens bedömningar i den konkreta pedagogiska situationen. Trepartssamtalen och de muntliga och skriftliga uppgifter som ingår i respektive VFU-kurs säkerställer att lärandemålen har nåtts.

För att försäkra sig om hög och likvärdig kvalitet ger högskolan en kortare introduktionsutbildning för alla nya VFU-lärare. Möten och reflektionsseminarier anordnas kontinuerligt för samtliga VFU-lärare, i syfte att dels utveckla VFU-lärarna pedagogiskt, dels utveckla den övergripande organisationen för VFU.

Centra för professionsutveckling (CPU)

I maj 2014 gav Universitet- och högskolerådet Södertörns högskola tillstånd att delta i en försöksverksamhet med övningsskolor och övningsförskolor. Högskolan har valt att organisera dessa vid fem centra, förlagda till Huddinge, Järfälla, Salem, Stockholm och Södertälje kommun. Till dessa Centra för professionsutveckling (CPU) är ett antal övningsskolor kopplade. Detta gör att alla nya VFU-placeringar för ämneslärarstudenter nu kan förläggas till ett CPU. En konsekvens är att antalet studenter per övningsskola ökar och därmed även handledartätheten.

VFU-kursernas introduktion- och reflektionsseminarier förläggs till CPU. (Examinationen sker dock på högskolan.) En stor fördel med denna uppläggning är att VFU-handledaren kan delta i VFU-lärarens kursintroduktioner och i ett avslutande bedömningsmöte. Vid kursintroduktionen deltar VFU-läraren, studenterna och VFU-handledarna. Vid bedömningsmötet deltar endast VFU-lärare och VFU-handledare.

Utöver VFU-kurserna förläggs även VFU-handledarutbildning och andra professionsutvecklande insatser till Södertörns högskolas CPU. Högskolan har också ett samarbete vad gäller forskning och studenternas självständiga arbeten med de kommuner där CPU är placerade.

Inom ramen för CPU anordnas kurser och föreläsningar och olika typer av samarbeten. I programrådet finns kommunrepresentanter från högskolans CPU-områden. Här upprättas en kontakt mellan högskola, studenter och kommuner.

Att VFU-lärarna följer studenterna över tid och att VFU:n har ett tydligt professionsutvecklande fokus har gett lärarutbildarna en större förståelse för de enskilda studenternas utveckling. Införandet av seminarier på CPU och bedömningsmöten mellan VFU-handledare och VFU-lärare ger goda förutsättningar för likvärdighet i bedömningen av studenternas prestationer under VFU. VFU-lärare och VFU-handledare har lärt känna varandras verksamheter och fått en större förståelse för hur skola respektive lärarutbildning fungerar.

Studenter har ibland varit kritiska mot sina VFU-placeringar, t.ex. för att de inte fått VFU-placering i sitt inriktningsämne eller för att de placerats i årskurs 7-9 trots att de studerar med inriktning mot gymnasiet. CPU-samarbetet ger bättre möjligheter att hitta VFU-placeringar som passar studenterna, även om det också i framtiden kan bli svårt att hitta VFU-platser inom t.ex. religionskunskap, som är ett relativt litet ämne i gymnasieskolan.

Det viktigaste utvecklingsområdet inom VFU-verksamheten gäller stabiliteten över tid i VFU-lärläget. Det långsiktiga målet är att alla studenter ska ha samma VFU-lärare genom hela utbildningen, men idag är rörligheten allt för stor bland VFU-lärarna för att detta ska vara möjligt. Här behövs ett samarbete kring bemanning mellan lärarutbildningen och högskolans institutioner och nya rutiner.

Ett annat utvecklingsområde är den systematiska kunskapsöverföringen mellan VFU-handledare och de ansvariga för högskolans VFU-planering och VFU-organisation. VFU-handledarna är inte bara viktiga för studenternas professionella utveckling, utan har även goda förutsättningar att bedöma hur väl VFU-kursernas mål, krav och organisation motsvarar de krav som ställs på dagens lärare. Regelbundna återkopplingar från VFU-handledare till VFU-lärare och VFU-samordnare är alltså ett viktigt verksamhetsutvecklande moment som bör tänkas in i VFU-utvecklingen.

Samarbetet kring VFU ger programmets lärarutbildare stor inblick i och förtrogenhet med de förhållanden som råder i skolor i närområdet. Genom det nära samarbetet med CPU får lärarutbildare också löpande information om de utmaningar, förändringar och behov som verksamma lärare möter i skolan. Exempel från skolorna används i kurser och ligger till grund för kursutveckling. Tillsammans med goda

ämneskunskaper och förmåga att kritiskt reflektera och analysera gör detta studenterna väl förberedda på förändringar i arbetslivet. Även studenternas kontakter med verksamheter utanför utbildningen utvecklar deras beredskap att möta förändringar i arbetslivet.

Regionalt utvecklingscentrum (RUC) m.m.

Läroarutbildningen vid Södertörns högskola har sedan 2006 ett regionalt utvecklingscentrum (RUC) för att samordna kontakterna med kommuner och skolor, initiera ökad samverkan och skapa mötesplatser för samverkan både inom och utanför högskolan. RUC leds av en akademisk utvecklingsledare.

RUC har sedan starten ett regionalt nätverk som drivs tillsammans med det regionala utvecklingscentret på Stockholms universitet, Sektionen för uppdragssamordning (SUSa). I nätverket ingår representanter från kommunerna i Stockholmsområdet. Huvudsyftet med nätverket är att identifiera och ringa in behoven av rekrytering och kompetensutveckling av lärare och skolledare i kommunerna. På uppdrag av Skolverket anordnar RUC på Södertörns högskola tillsammans med SUSa regelbundna träffar för Regionala nätverket för samordnare för nyanländas barns och ungdomars lärande i Storstockholm. På träffarna diskuteras aktuella frågor, och samordnarna får möjlighet att byta erfarenheter och möta forskare och experter från högskola och myndigheter.

RUC samordnar även Skolverkets kurser som ges via Södertörns högskola, t ex ”Motverka främlingsfientlighet och rasism i förskola och skola”, ”Det globala klassrummet – introduktionskurs i svenska som andraspråk” och kurser inom ramen för Lärarlyftet.

Forskningscirkel utgör en möjlighet för forskningsbaserad kompetensutveckling som förenar läraryrkets praktiska erfarenheter och teoretisk kunskap från forskningen. Södertörns högskolas forskningscirkel bygger på att en grupp lärare eller skolledare och en forskare från högskolan träffas för att på vetenskaplig grund fördjupa sig i ett tema som rör skolans vardag. Arbetet i en cirkel pågår i 1,5 år och förväntas leda till gemensam kunskapsutveckling som kan berika både skolans och högskolans verksamheter. Syftet är inte att hitta en omedelbar lösning på ett problem utan att belysa några frågeställningar ur flera olika perspektiv genom diskussion, teoretiska studier och med egna empiriska undersökningar. Fem till sex lärare på programmet har haft forskningscirkel inom olika områden.

Inom ämnesläroarutbildningen undervisar som redan nämnts flera adjungerade lärare, som har en del av sin tjänst i skolverksamhet och en del på högskolan. Studenter har vid några tillfällen fått möjlighet att följa med adjungerade lärare till deras gymnasieskolor och pröva på att ansvara för undervisningsmoment där.

Genom det nära samarbetet med CPU får läroarutbildarna löpande information om de utmaningar, förändringar och behov som verksamma lärare möter. Exempel från skolor används i kurser och ligger till grund för kursutveckling. De gemensamma bedömningsmöten som hålls efter varje VFU-kurs har förutom större likvärdighet också bidragit till en pågående diskussion om läroarprofession och professionsutveckling.

De beskrivna samarbetena ger sammantaget läroarutbildarna stor inblick i och förtrogenhet med de förhållanden som råder i skolor i närområdet. Detta borgar för ett nära samband mellan forskning, utbildning och profession.

Läroarutbildningens dag

Samverkan med fokus på studenterna är temat för Läroarutbildningens dag vid Södertörns högskola, som anordnas var tredje termin med läroarutbildningens forskningsledare som ansvarig. Dagen samlar alla studenter inom alla läroarutbildningar och ägnas åt föreläsningar och presentationer kring ett för läroarprofessionen viktigt tema. I pauserna på föreläsningarna kan studenterna ställa frågor och få information av representanter från skolor, kommuner och fackförbund, som under dagen ställer ut informationsmaterial. HT2016 presenterades och problematiserades forskning och beprövad erfarenhet kring temat Rasism och främlingsfientlighet. VT2018 var temat Utsatta barn i skolan. I ett samarbete

mellan lärarutbildningen, polisutbildningen och ämnet socialt arbete på Södertörns högskola presenterades elevhälsans arbete på skolorna.

Alumninätverk

Läroarutbildningens alumnor har tidigare ingått i det allmänna alumninätverket för Södertörns högskola, men det har visat sig att läroarstudenter inte i någon större utsträckning väljer att gå med i detta. Därför har ett särskilt alumninätverk för läroarutbildningen börjat utvecklas. Det finns planer på att i framtiden ordna särskilda nätverksmöten för läroarutbildningsalumnerna. Läroarutbildningen har även informella kontakter med alumnor, och några av dem har gästföreläst för nuvarande studenter.